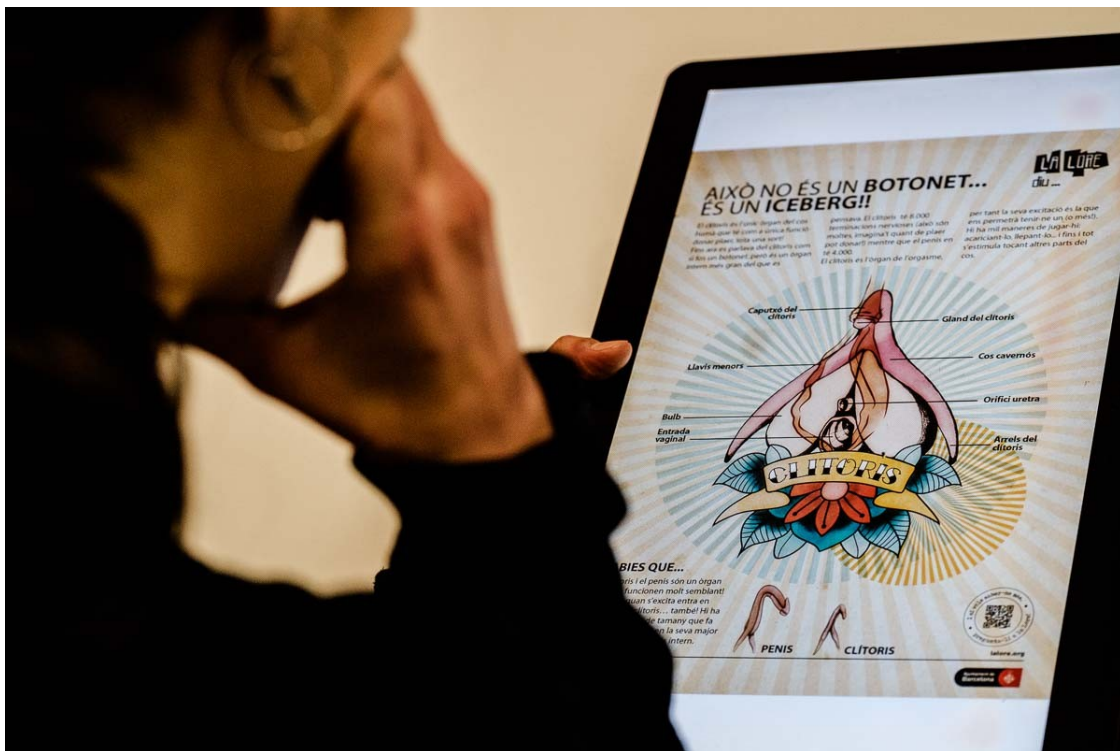


L'educació sexual, una eina d'apoderament absent a les escoles

Les polítiques educatives de la Generalitat deixen en mans de cada centre la formació en educació sexual i el Govern es compromet a introduir-la a totes les escoles



Una noia consultant un dels cartells sobre educació sexual | Adrià Costa

Nou del matí a una classe de tercer d'ESO. De fons se senten algunes rialletes nervioses mentre una noia intenta col·locar un preservatiu a un plàtan. Una de les persones que imparteix el taller demana silenci mentre acaba d'explicar els diferents mètodes que hi ha per prevenir el contagi de malalties de transmissió sexual i embarassos no desitjats. A partir d'un únic curs de dues hores els adolescents teòricament hauran rebut, de manera formal, tota la informació relacionada amb l'educació sexual.

La sexualitat és un element clau per al desenvolupament de l'autonomia individual i la lluita contra la violència masclista. De fet, l'Organització Mundial de la Salut (OMS) la contempla com un element bàsic dins dels drets sexuals i reproductius de les persones. Malgrat això, a l'estat espanyol no està inclosa com a matèria curricular a les escoles.

Una assignatura pendent

No hi ha res que obligui formalment als centres a impartir matèries sobre educació sexual. "Tot depèn de la voluntat del centre i del professorat, i aquest tampoc té cap tipus de formació en la matèria" explica Sílvia Aldavert, de l'Associació de Drets Sexuals i Reproductius. Per tant, si hi ha

interès, normalment s'opta per la contractació de tallers d'una hora o dos que realitzen algunes entitats especialitzades. Tot i això, les educadores sexuals creuen que no n'hi ha prou. "Els tallers es queden curts", assegura Clara Martínez, de l'Associació SidaStudi.

El principal problema dels tallers és que, en paraules d'Aldavert, "són una solució temporal a una qüestió que és estructural". A més, també afegeix que tampoc hi ha un control sobre qui fa els cursos: "no hi ha una estandardització del que s'ensenya, i en molts de casos et trobes que qui fa les explicacions sobre sexualitat són empreses com Tampax".

La Generalitat impulsarà un projecte el curs vinent per introduir l'educació sexual i afectiva a les escoles

A Catalunya el 2014 diverses entitats van presentar un estudi a favor de la creació d'una assignatura sobre educació sexual, reobrint el debat. El director general d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat de la Generalitat, Josep Vallcorba, reconeix que l'educació sexual té poca presència a les escoles i que "cada centre pot fer de més o de menys". Amb tot, assegura haver detectat una "gran preocupació" al món educatiu i per això explica que la Generalitat s'ha decidit a impulsar un projecte de cara al curs vinent que té per objectiu introduir de manera "transversal" l'educació afectiva i sexual a tots els centres.

Ampliar la visió

La sexualitat és quelcom que està present a totes les etapes de la vida, i que com explica el sexòleg de la Fundació Sexpol, Roberto Sanz, les persones la van construir a través de diferents factors: la família, els amics, la publicitat, la pornografia... Tots són elements que al final poden contribuir a crear un imaginari social que perpetua les desigualtats de gènere dins les relacions sexuals i afectives.

La manera d'accedir a l'educació sexual pot contribuir a perpetuar les desigualtats de gènere

D'aquesta manera, tant educadors com entitats, coincideixen en la necessitat d'entendre l'educació sexual no com quelcom puntual, sinó com un procés que va acompanyant a l'individu al llarg del seu creixement. En el cas del Centre Jove d'Atenció a la Sexualitat, dedicat a atendre els adolescents en qüestions de salut sexual, s'aposta perquè es doni al llarg de tota l'escolarització obligatòria, adaptant-ho a cada etapa vital. Així ho constata Aldavert: "adaptar l'educació sexual i afectiva a cada etapa vital és la manera de trencar amb els estereotips de gènere que ja s'interioritzen des de la primera infància".

L'enfocament que es doni a la missió sexual també és clau en la transmissió del coneixement. Tal com explica Aldavert, a l'hora de parlar d'educació sexual, molts cops es presenta des d'una "visió molt mèdica" que centra tota l'atenció en els riscos de les malalties de transmissió sexual i els embarassos no desitjats, obviat les dimensions afectives i emocionals que també hi intervenen.

Martínez considera que aquesta visió "biologicista", fa més difícil concebre l'educació sexual com una eina que dota als joves de recursos per a poder prendre millors decisions d'autocura sobre la seva salut. "Estar connectats amb la nostra sexualitat i viure-la de manera positiva és clau, perquè ens aporta més seguretat, i això es tradueix en més capacitat per poder negociar unes

pràctiques més segures", apunta Martínez.

Combatre el masclisme

"Necessitem més educació sexual perquè en última instància significa apoderament". Com educadora sexual què és, Martínez explica com als seus tallers intenta anar més enllà de l'heterosexualitat i el coitocentrisme: "com que només ens centrem a prevenir les malalties i els embarassos pensem que ensenyant a posar el preservatiu ja ho hem solucionat", lamenta. L'educadora sexual, però, alerta que els rols de gènere imperants fan que siguin les noies les que "s'emportin la por a casa" i les que hauran de "gestionar l'ús del preservatiu".

El projecte Mandràgores treballa precisament per oferir una educació sexual amb perspectiva feminista i que arribi a totes les edats. Laura Arcarons, sexòloga i una de les fundadores, demana parlar més a les adolescents sobre l'autoconeixement del cos, la masturbació femenina. "Cal trencar amb els tabús del desig femení i la visió centrada en el plaer masculí", afirma.

Introduir la perspectiva feminista a l'educació sexual implica abordar el rol masculí

La construcció del gènere però és quelcom transversal, i per tant incloure la perspectiva feminista també vol dir treballar sobre el rol masculí dins de les relacions heterosexuales. Per a Arcarons, el més important en aquest sentit és "desconstruir les masculinitats", a més que "s'ha de conscienciar als nois de la posició de privilegi en la que es troben i de quines violències poden estar reproduint sense saber-ho". Un exemple d'aquests privilegis, explica Martínez, es veu en el mite que el condó resta plaer als homes: "aquí es reflecteixen un altre cop les desigualtats, perquè qui s'emporta el patiment esperant a que baixi la regla és la noia."

En aquesta línia Aldavert es mostra contundent respecte el paper de l'educació sexual com a eina per apoderar els joves i, en última instància, la ciutadania: "en el context que estem vivint d'auge de la ultradreta, l'educació sexual és clau per acabar amb el discurs retrògrad que encara relega les dones en un pla de desigualtat".